

Vysokoškolské kvalifikační práce na AMU: od sběru dat po zpřístupnění plných verzí v elektronické formě

Radim Chvála *

radim.chvala@amu.cz

Iva Horová **

iva.horova@amu.cz

Abstrakt: Příspěvek seznamuje se současným stavem řešení systému evidence a zpřístupňování eVŠKP na AMU, včetně netextových prací. Popisuje celý cyklus od vytváření popisných metadat a dalších evidenčních údajů, přes ukládání plného obsahu prací do repozitáře, přenosy do dalších systémů až po mechanismy využívání metadat v knihovním systému školy, jejich vystavení pro harvestovací stroje a zpřístupnění plného obsahu primárních dokumentů.

Klíčová slova: zpřístupňování VŠKP, netextové práce

1 Úvod

Zpřístupňování eVŠKP na AMU probíhá již od roku 2000 a bylo předmětem poměrně složitého vývoje v oblasti legislativy, technologie i organizačních vazeb mezi systémy a pracovišti školy. Autoři tohoto příspěvku i jiní pracovníci AMU vyřešili řadu projektů, které přímo či nepřímo přispěly k položení základů pro současný stav. Zvláštností AMU je podíl netextových prací (např. film, odehraný nebo oddirigovaný koncert, režirované divadelní představení, scénografický návrh), jejichž evidence, ukládání i zpřístupňování přináší řadu dosud neřešených otázek.

2 Stav do roku 2006

Začátek celého procesu vývoje nastal v roce 2001, kdy byl úspěšně vyřešen projekt „Digitalizace a zpřístupnění méně dostupných zvukových záznamů knihovny HAMU“. V rámci tohoto projektu byly vyřešeny otázky spojené s digitalizací a zpřístupněním audiovizuálních materiálů (zejména zvukových záznamů), včetně vazeb na knihovní katalog. V roce 2002 byl vyřešen další projekt „Digitalizace a zpřístupnění diplomových a habilitačních prací AMU“. Zde byla vyzkoušena metoda retrospektivní výběrové digitalizace zejména textových prací (přepis nebo skenování), právní expertizy a jednání s autory o licenčních smlouvách k ochraně autorských práv, zveřejnění v síti AMU a další možnosti zpřístupnění – přes web Nakladatelství AMU a přes web knihovního katalogu.

Další podstatný příspěvek k tomuto úsilí znamenal projekt „Inovace programu výuky Dějin filmu na FAMU“. Zde byla v letech 2002 – 2004 digitalizována velká část archivu studentských cvičení FAMU natočených na 35mm a 16mm filmový formát. Rovněž k těmto dokumentům byly systematicky doplňovány záznamy do knihovního katalogu.

Od roku 2004 se na AMU povinně odevzdávají textové VŠKP (ostatní typy volitelně) také v elektronické formě. Již v roce 2005 byl na AMU zahájen proces přípravy vnitřních

---

* Akademie múzických umění v Praze, Počítačové centrum AMU

** Akademie múzických umění v Praze, Knihovna AMU

předpisů, metodik a návodů k problematice VŠKP, dokončen byl komplexně během roku 2006. V platnost vstoupily rektorské výnosy, které sjednocují praxi v této oblasti na celé škole. Na všech veřejně přístupných počítačích byly nainstalovány programy pro převod z formátů běžných textových editorů (doc, rtf) do doporučeného pdf. Vlastními silami byla pro sběr metadat v roce 2006 vytvořena samostatná aplikace v portálu AMU, ve které studenti prostřednictvím webového formuláře vyplňovali nejdůležitější metadata o svých závěrečných pracích. Z těchto dat, uložených do speciální databáze, byly následně zkonvertovány záznamy pro knihovní katalog, které knihovna doplňuje a koriguje. Současně s formuláři studenti vyplňovali a odevzdávali licenční smlouvy se stanovenými způsoby zveřejňování prací. Vlastní práce v elektronické formě (tj. vedle tištěných verzí) byly odevzdávány na nosičích CD nebo DVD a technici Počítačového centra je kopírovali do stanovených prostorů centrálního diskového pole. Adresy příslušných souborů jsou propojeny linky se záznamy v katalogu. Zpřístupňování, resp. blokace (podle znění konkrétní licenční smlouvy), je zajištěno umístěním v příslušném segmentu centrálního úložiště. Tímto způsobem byly sbírány práce do konce akademického roku 2005/2006.

V roce 2007 došlo k zásadní inovaci systému. Dále bude popsáno jeho technické řešení.

3 Vstupní podmínky inovace

Inovační úvahy vycházely z těchto základních premis:

- Na AMU bude součástí VŠKP nejen práce v textové podobě, ale též praktické části závěrečné zkoušky, pro které se užívá obvykle název umělecký výkon. Může to být natočený film, odehraný nebo oddirigovaný koncert, režírované divadelní představení, scénografický návrh apod. Umělecké výkony mohou být zaznamenány jako různé audiovizuální soubory. Tyto umělecké výkony nemají charakter méně důležité přílohy, ale většinou jsou stejně důležité, ne-li důležitější, jako vlastní textová práce.
- Systém musí být schopen evidovat a zpřístupňovat veškeré školní práce vzniklé na AMU, nejen závěrečné kvalifikační.
- Základní soubor sbíraných popisných metadat se řídí standardem MS-EVKSP, tj. ustanovením Odborné komise pro otázky elektronického zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací při AKVŠ.
- Vstupní branou pro zadávání metadat o VŠKP bude Studijní informační systém (dále jen SIS), tj. na AMU (stejně jako na ČVUT) jde o systém KOS.
- Základní metadata budou zadávat studijní oddělení jednotlivých fakult nebo pověření správci kateder přímo do SIS (KOS).
- Další potřebné údaje budou zadávat sami studenti v přístupu přes web.
- Systém musí být schopen poskytovat data pro plánovaný Národní registr VŠKP, nejlépe jako XML.
- Systém musí být schopen spolupracovat se specializovanými systémy fakult pro práci s uměleckými výkony. Jde jak o vzájemné předávání metadat, tak o linky s odkazy na náhledové soubory i na soubory v „plných“ formátech.
- Základním místem pro vyhledávání informací, čtení plných verzí a eventuálně pro stahování je knihovní katalog (Tinlib/Tinweb).

4 Zpracování metadat

4.1 Vyplnění základních údajů

Katedry nebo studijní oddělení zapíše ke studentovi v KOS pro každou práci schválený Název práce, Osoby podílející se na vedení práce a Osoby podílející se na oponentování. Poté studijní oddělení vydá pokyn k zahájení vyplňování pro studenty (platí v případě závěrečných prací). Pokud nejsou vyplněny tyto základní údaje, studenti nemohou doplňovat další metadata. Formulář v klientu SIS pro studijní oddělení (nebo správce kateder) ukazuje obr. 1.

AMUT - VLCEKO - 82001 - Přehled studentů

EXIT

Příjmení: Horák Jméno: Ivan Rodné číslo: [redacted] Roč.: 3 St.prog: B6204 T: B F: P SIS: ST Obor: Dokumentární tvorba

Teoretická práce (typ A)

Název VŠKP: Filmová hudba, její záznam a zpracování

Překlad názvu: [empty]

Vedoucí práce 1: ZOBAČ Jiri, EX-FAMU k. zvuku 83 Oponenti: DURDILOVÁ Tereza, 127

Vedoucí práce 2: [empty] JOBERTOVÁ Daniela Mgr., Ph.D. DAMU k.teor.a krit. 93

Abstrakt práce: [empty]

Překlad abstraktu: [empty]

Poznámka: [empty]

Datum odevzdání: [empty] Datum obhajoby: [empty]

Zamčeno pro studenta:

Práva k využívání VŠKP:

- a) rozmnožováním díla jakýmkoliv prostředky a v j...
- b) bezúplatným rozšiřováním originálu Školního díl...
- d) vystavováním originálu díla nebo jeho rozmnožen...
- e) sdělováním veřejnosti všemi způsoby., zejména ...

Zobrazit: Jazyk práce: [empty]

záložky: Formát práce: [empty]

Vše

Zpět na přehled

Obr. 1

4.2 Vyplnění dalších údajů

Student si ve webovém přístupu do SIS vyplní tyto další údaje:

- překlad názvu práce do angličtiny
- Abstrakt (eventuálně obsah – v případě umělecké práce) VŠKP česky
- Abstrakt / obsah VŠKP anglicky
- Formát odevzdané práce (výběrem z množiny nabídnutých formátů)
- Jazyk VŠKP
- Práva k využívání díla
- event. místo a datum provedení, výstavy apod.
- event. podílející se osoby a instituce
- Po vyplnění označí práci jako uzamčenou a eventuální další úpravy již mohou provádět pouze oprávněné osoby ze studijního oddělení nebo z příslušné katedry.

Formulář studenta ukazuje obr. 2.

Autor VŠKP:	<input type="text" value="Horák Ivan"/>	
Abstrakt VŠKP:	<p>Tato teoretická diplomní práce se zabývá filmovou hudbou, jejím záznamem a zpracováním. Soustřeďuje se na její vazbu s obrazem a volbu vhodných prostředků, kterými lze funkční vazby dosáhnout. Dále se zabývá vybranými technickými aspekty natáčení hudby a jejího zpracování. Chronologicky popisuje proces vzniku filmové hudby od počátku až do závěrečné fáze: výsledného mixu. Významným momentem práce jsou rozborů audiovizuálních ukázek, které popisují možnosti umělé elektronické hudby i kombinace orchestrální hudby s elektronickými nástroji.</p> <p><small>Zredukovaný obsah textu práce. Uvádí se v českém jazyce, ve znění v jakém je uvedeno v tištěné verzi práce. Rozsah je 50-100 slov.</small></p>	
Překlad abstraktu:	<p>This dissertation essay concerns film music, its recording and processing. The work concentrates on the synthesis of the music with the film picture and on the choice of the right tools that lead to their successful combination. It also touches a selected technical aspects of music recording and its processing. It chronologically describes the creation of the film music from the beginning till the final phase: the final mix. Analysis of the audiovisual samples represent an important part of this work. These samples show what are the possibilities of an artificial electronic music as well as of the orchestral music combined with the electronic instruments.</p>	
Osoby podílející se na vedení VŠKP:	Příjmení	Jméno
	<input type="text" value="ZOBAČ"/>	<input type="text" value="Jiří"/>
	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Osoby podílející se na oponování VŠKP:	Příjmení	Jméno
	<input type="text" value="JOBERTOVÁ"/>	<input type="text" value="Daniela"/>
	<input type="text" value="DURDILOVÁ"/>	<input type="text" value="Tereza"/>
	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Datum vytvoření / odevzdání VŠKP k obhajobě:	<input type="text" value="1.5.2006"/>	
Formát odevzdané VŠKP:	<input type="text" value=".PDF (text)"/>	
Jazyk VŠKP:	<input type="text" value="česky"/>	
Práva k využívání	☒ a) rozmnožováním díla jakýmikoliv prostředky a v jakékoliv formě, včetně formy elektronické ☒ b) bezúplatným rozšiřováním originálu školního díla nebo jeho rozmnožením pořízených podle písm. a);	

Obr. 2

Každá položka, kterou je student povinen vyplnit, je opatřena ikonou „i“ s jednoduchým návodným textem.

4.3 Export metadat ze SIS do formátu XML

Na AMU je úspěšně používán formát XML jako standard pro řadu služeb generujících online dokumenty z databází a statických textů. Generují se tak např. soubory pro tisk Informační brožury, webových stránek se studijními plány, nabídka jednorázových výukových akcí). Proto i v případě VŠKP je z vyplněného formuláře v SIS vyexportován XML dokument se všemi údaji, potřebnými pro další různé typy zpracování. Ukázka XML souboru je na obr. 3.

```

<?xml version="1.0" encoding="iso-8859-2"?>
<vskp generovano="09.04.2007 16:07" instalace="AMUT" vytvoril="Sejkorové
<student>
<id>107640</id>
<jmeno>Ivan</jmeno>
<prijmeni>Horák</prijmeni>
<titul></titul>
<titul_za></titul_za>
</student>
<typ_prace kod="A">Teoretická práce</typ_prace>
<nazev_cs>Filmová hudba, její záznam a zpracování</nazev_cs>
<nazev_en>Film music, its recording and processing</nazev_en>
<abstrakt_prace>Tato teoretická diplomní práce se zabývá filmovou hudbou,
<abstrakt_angl>This dissertation essay concerns film music, its recording
<vedouci>
<ucitel ucitel_id="105912">
<titul></titul>
<jmeno>Jiří</jmeno>
<prijmeni>ZOBÁČ</prijmeni>
<titul_za></titul_za>
</ucitel>
</vedouci>
<opONENTI>
<ucitel ucitel_id="109510">
<titul></titul>
<jmeno>Tereza</jmeno>
<prijmeni>DURDILOVÁ</prijmeni>
<titul_za></titul_za>
</ucitel>
<ucitel ucitel_id="106278">
<titul>Mgr.</titul>
<jmeno>Daniela</jmeno>
<prijmeni>JOBERTO VÁ</prijmeni>
<titul_za>Ph.D.</titul_za>
</ucitel>
</opONENTI>
<dat_odevzdani>01.05.2006</dat_odevzdani>
<datum_obh>07.06.2006</datum_obh>
<format_prace kod="0">Práce není v digitální podobě</format_prace>
<jazyk_prace kod="CZE">česky</jazyk_prace>
<role kod=""></role>
<prava>
<pravo kod="A">a) rozmnožením díla jakýmikoliv prostředky a v jakékoliv
<pravo kod="B">b) bezúplatným rozřizováním originálu @kolního díla nebo j
<pravo kod="D">d) vystavováním originálu díla nebo jeho rozmnoženin podle
<pravo kod="E">e) sdělováním veřejnosti vřemi způsoby., zejména pak řivý
</prava>
<poznámka></poznámka>
<fakulta fakulta_id="104" kod="300">FAMU</fakulta>
<stud_obor kod="8204R004">Dokumentární tvorba</stud_obor>
<stud_prog program_id="10147" kod="B8204" kod_ext="B8204">Filmové, televi
<planovany_titul>Bc.Á.</planovany_titul>
<typ_prog kod="B">bakalářský</typ_prog>
<typ_vskp>bakalářská</typ_vskp>
<institute_archivujici_vskp>AMU Praha</institute_archivujici_vskp>
<institute_pridelujici_hodnost>AMU Praha</institute_pridelujici_hodnost>
<klicova_slova></klicova_slova>
</vskp>

```

obr. 3

4.4 Export dat pro knihovní katalog Tinlib

Dále je vyexportován soubor pro knihovní katalog tj. záznam v Tinlibu, který je pomocí mechanismu „Tinlib download“ importován do Tinlibu. Ukázka souboru je na obr. 4.

```

MTIT:Filmová hudba, její záznam a zpracování
MGMD:rukopis (text) \\b\
MRES:Ivan Horák
M/TI:Filmová hudba, její záznam a zpracování
MOTI:Film music, its recording and processing (Překl.)
MAUT:Horák, Ivan
MTXT:Tato teoretická diplomní práce se zabývá filmovou hudbou, je
MTXT:This dissertation essay concerns film music, its recording a
MOTX:Zobač, Jiří; Vedoucí práce
MOTH:Zobač, Jiří
MROL:Vedoucí práce \\590\
MOTX:Đurovič, Juraj; Konzultant
MOTH:Đurovič, Juraj
MROL:Konzultant \\590\
MPDT:2006
MNOT:Datum obhájení: 7.6.2006
MLAN:česky \\cze\
MNOT:Autor udělil souhlas s rozmnožováním jakýmikoliv prostředky
MNOT:Autor udělil souhlas s rozšiřováním originálu nebo jeho rozm
MNOT:Autor udělil souhlas s půjčováním originálu nebo jeho rozmno
MNOT:Autor udělil souhlas s vystavováním originálu nebo jeho rozm
MNOT:Autor udělil souhlas se sdělováním veřejnosti zejm. živým pr
MPTY:vysokoškolské kvalifikační práce
MPTY:bakalářské práce
MSUB:filmové, televizní a fotografické umění a nová média
MSUB:zvuková tvorba
MCOR:Akademie múzických umění v Praze.\\ \ Filmová a televizní faku
MSOU:konverze z IF
MEDT:2007/03/14
MUPD:ABDO20/AMU/JI
    
```

Obr. 4

Poté knihovník záznam doplní (předmětová hesla, lokace atd.) a opraví. Ukázka části výsledného záznamu v Tinlibu je na obr. 5.

```

T Series v311                Podrobnosti záznamu                (c)1997 E0Si Ltd
-----
Název : Filmová hudba, její záznam a zpracování
O0DD  : rukopis (text)
Odpovědnost : Ivan Horák
=> Další názvy      : Film music, its recording and processing (Překl.)






Autor      : Horák, Ivan
Korporace  : Akademie múzických umění v Praze. Filmová a televizní
             fakulta. Katedra zvukové tvorby
Další      : Zobač, Jiří
            - jako   : Vedoucí výroby
Další      : Đurovič, Juraj
            - jako   : Oponent
Jazyk      : česky
Typ dokumentu : bakalářská práce
Typ dokumentu : vysokoškolské kvalifikační práce
Externí objekt : VŠKP Horák, Ivan: 1. Text práce (formát pdf)
Externí objekt : VŠKP Horák, Ivan: 2. příloha - videozáznam
Poznámky   : Datum obhájení: 7.6.2006
Poznámky   : Autor udělil souhlas s rozmnožováním jakýmikoliv prostředky
             vč. elektronické formy
Poznámky   : Autor udělil souhlas s rozšiřováním originálu nebo jeho
             rozmnožením
Poznámky   : Autor udělil souhlas s půjčováním originálu nebo jeho
             rozmnožením
Poznámky   : Autor udělil souhlas s vystavováním originálu nebo jeho
    
```

Obr. 5

4.5 Přístup čtenáře – rozhraní TinWeb

Čtenář ovšem bude využívat jako hlavní vstup aplikaci Tinweb. Zde se pohybuje ve známém prostředí a využívá všestranný vyhledávací aparát elektronického katalogu. Má k dispozici též

přímé linky na primární dokumenty, v tomto případě na text ve formátu pdf a na videozáznam. Ukázka části záznamu v TinWeb je na obr. 6.

<i>Název dokumentu</i>	 Filmová hudba, její záznam a zpracování
<i>OODD</i>	rukopis (text)
<i>Údaj o odpovědnosti</i>	Ivan Horák
<i>Souběžný název</i>	Film music, its recording and processing (Překl.)
<i>Autor</i>	 Horák, Ivan
<i>Instituce</i>	Akademie múzických umění v Praze. Filmová a televizní fakulta. Katedra zvukové tvorby
<i>Další; role</i>	Zobač, Jiří Vedoucí výroby
	Đurovič, Juraj Oponent
<i>Rok vydání</i>	2006
<i>Jazyk</i>	česky
<i>Typ dokumentu</i>	bakalářská práce vysokoškolské kvalifikační práce
<i>Primární dokument</i>	 Horák, Ivan - VŠKP celá
	 VŠKP Horák, Ivan: 1. Text práce (formát pdf)
	 VŠKP Horák, Ivan: 2. příloha - videozáznam
<i>Č. anotace/abstraktu</i>	821 822
<i>Poznámky</i>	Datum obhájení: 7.6.2006 Autor udělil souhlas s rozmnožováním jakýmkoliv prostředky vč. elektronické formy Autor udělil souhlas s rozšiřováním originálu nebo jeho rozmnožením Autor udělil souhlas s půjčováním originálu nebo jeho rozmnožením Autor udělil souhlas s vystavováním originálu nebo jeho rozmnožením Autor udělil souhlas se sdělováním veřejnosti zejm. živým provozováním, přenosem, internetem

Obr. 6

4.6 Předávání metadat do dalších systémů

Metadata, soustředěná v XML souboru, budou využívána jak k vystavení pro harvestovací stroje, tak k transformaci a předání do centrálního repozitáře AMU, eventuálně do jiných

systemů fakult nebo i specializovaných kateder AMU. (Např. připravované projekty Archivu studentských filmů FAMU nebo Archiv fotografií, které počítají s digitalizací dokumentů).

5 Práce s primárními dokumenty

AMU zatím nedisponuje centrálním repozitářem v plném významu toho slova. Práce s primárními dokumenty není proto zatím natolik propracována a algoritmizována jako práce s metadaty.

Do budoucna počítáme se vkládáním plných elektronických verzí prací samotnými studenty přes rozhraní systému SIS KOS, i když samotný KOS ukládání neumožňuje.

Zatím je pro ukládání plného obsahu primárních dokumentů využíváno diskové pole rektorátních serverů, ve kterém je předpřipravena struktura respektující autorskoprávní požadavky i předpokládané typy souborů (text, grafika, zvuk, video).

Student odevzdá práci včetně příslušně popsanych a označených médií na zadávající katedru. Zde je práce zkontrolována a poté zkopírována do příslušné složky diskového prostoru.

Knihovnice doplní odkaz ze záznamu v Tinlibu na příslušný soubor s primárním dokumentem.

Primární plné verze jsou dostupné – pokud autor udělil v Licenční smlouvě souhlas – přes rozhraní webové aplikace nad elektronickým katalogem knihovny. Původní nosiče budou sloužit pouze jako krátkodobá bezpečnostní záloha, nepočítá se s jejich zpřístupňováním v knihovně.

Bude třeba vyřešit otázku bezpečnosti (nemožnost stažení) při zpřístupňování v elektronické formě „na místě samém“, jak to umožňuje poslední novela autorského zákona, pokud autor nedal souhlas ke zpřístupnění v internetu.

6 Další záměry

V roce 2007 provádí pracovníci Počítačového centra a Knihovny AMU rešerše i praktické zkoušky se systémy, které přicházejí v úvahu jako centrální repozitář AMU. V praxi již bylo vyzkoušeno pokusné propojení popsaneho metadatového komplexu s repozitářem DigiTool.